

SPARTACUS

OVER:

DE OPSTAND DER
ARBEIDERS IN
OOST-DUIJSLAND

COMMUNISTENBOND, "SPARTACUS" - A'DAM

----- Spartacus over: -----

D E O P S T A N D D E R
A R B E I D E R S I N
O O S T - D U I T S L A N D

I N H O U D

	blz.
Een storm brak los	1.
Revolutionmair élan	2.
Het "Ongelooflijke"	3.
Spontane strijd	4.
Bolsjewistische leugens	5.
Geen andere keus	7.
De wetten der massabeweging	7.
Uitbreiding	8.
Massa-betogingen	9.
Granieten eenheid	10.
Nieuwe organen, nieuwe leiders	10.
Voor de microfoon	11.
Massa-staking	12.
Initiatief-comité's	13.
Strijd tegen hoger normen	14.
Uitgelokt?	15.
Bittere noodzaak	16.
Tanks	17.

-o-

Voor het bestellen van deze brochure richt men zich tot de administratie van het blad "Spartacus",
Postbus no. 7046, Amsterdam-Z. II

E E N S T O R M B R A K L O S

"De massa-staking is de bewegingsvorm der proletarische massa, de verschijningsvorm van de proletarische strijd in de revolutie."

ROSA LUXEMBURG.

IN DE ZOMER VAN 1953 hebben in de door Russische troepen bezette, oostelijke zone van Duitsland revolutionaire gebeurtenissen plaats gevonden, waarvan de betekenis moeilijk kan worden overschat. Voor het eerst na 32 jaar zag men op Duitse bodem grote klassenbewegingen van het proletariaat. In Oost-Berlijn en in Maagdenburg, in Rostock en Warnemünde, in Brandenburg en in Rathenow, in Dresden en in Görlitz aan de Poolse grens, in Jena en in het uraniumgebied van Aue, in Halle en Leipzig, in Bitterfeld, Merseburg, Wolfen en ontelbare andere plaatsen in het grote Midden-Duitse bruinkoolbekken stroomden de arbeiders de bedrijven uit en de straat op.

Eén kort ogenblik hadden zij de macht slechts voor het grijpen. De uit Russische marionetten bestaande regeringsklik van Grotewohl en Ulbricht, waartegen zij in opstand kwamen, werd aangegrepen door een paniek. Zij verloor elk initiatief, elke bekwaamheid tot handelen. Het bestaande regiem bezweek onder de onweerstaanbare druk der massa's.

Door de hoofdstraten en over de pleinen trokken zij in machtige stoeten: proletariërs, jaren, tientallen jaren reeds in een zee van leed gedompeld, door de bittere nood bij de keel gegrepen, tegelijkertijd aangeraakt door de begeerte naar een ander leven, allen als bij toverslag vervuld van het besef, dat zij niets te verliezen hadden dan hun ketenen.

Zoals eens in 1918 de muitende matrozen uit Kiel in de vochtige, mistige morgen van de 9e November het gistende Berlijn binnenvielen, zo rukten in de regenachtige morgen van de 17e Juni naar datzelfde Berlijn de staalarbeiders uit Henningsdorf op. Maar er was één verschil. De Kieler matrozen, die bij kleine troepen tegelijk de Charlottenburger Chaussee afkwamen, hadden hun onderling verband verlo-

Deze brochure is het tweede deeltje van een reeks:
E P I S O D E N V A N K L A S S E N S T R I J D

ren en vormden nauwelijks meer een eenheid, die door haar getal ontzag inboezemde. De Henningsdorfers daarentegen, 12.000 man sterk, bleven vast aaneengesloten. Arm in arm, in brede rijen van acht, kwamen zij aangemarcheerd over de klinkerweg uit het Noorden, in vuile overalls en hun lasbrillen nog op het voorhoofd geschoven of om de hals. Sommigen hunner droegen houten schoeisel, dat een doffe roffel op de stenen sloeg. Het geluid weerkaatste hol tegen de grauwe huizen van de Müllerstrasze in Wedding en zwol daar dreunend aan tot het geluid van een naderende storm, die de Oost-Duitse machthebbers van het politieke toneel zou vagen.

REVOLUTIONNAIR ELAN Stortbuien daalden uit de grauwe hemel neer toen de Henningsdorfers zich voor de fabriekspoorten in beweging zetten. Binnen korte tijd dróóp het water van hun gezichten en van hun schamele kleding. Maar zij lieten zich daardoor niet afschrikken. Zomin als de vrouwen onder hen zich er door lieten weerhouden, dat het lichte schoeisel uit de winkels der bolsjewistische Handels Organisatie, niet berekend was voor de mars, die zij begonnen waren. Toen zij pijnlijke voeten kregen, trokken zij hun schoenen eenvoudig uit. Liever gingen zij barrevoets verder, dan dat zij achter bleven. De lijdelijke gehoorzaamheid en de doffe sleur waarin zij tot dusver ieder voor zich voortvegeteerden hadden eensklaps plaats gemaakt voor één gezamenlijk willen en één gezamenlijk handelen: naar Berlijn! De afstand, die zij moesten afleggen bedroeg 27 kilometer. En dat was alleen maar de heenweg. Aan de terugweg dacht geen mens.

Daarmee bewezen de staalarbeiders van Henningsdorf hoezeer Henriëtte Roland Holst het bij het rechte eind had, toen zij in haar boek over de revolutionnaire massa-actie schreef, dat "het revolutionnaire élan de individuen pas geheel kan meeslepen, wanneer de logische beoordeling van de mogelijke gevolgen hunner daden voor hen zelven naar de achtergrond van hun bewustzijn wijkt."

Men zag het ook bij ontelbare andere arbeiders in Oost-Duitsland, waarvan velen eerder nog dan de Henningsdorfers in beweging kwamen. Toen een stoet van naar schatting tien-duizend personen op de 16e Juni de gevel van het hoofdbureau van politie op de Berlijnse Alexanderplatz omspoelde, verschenen achter de ramen van het acht verdiepingen hoge

gebouw een paar officieren, die veelbetekenend met hun vinger tegen hun voorhoofd tikten. Drie arbeiders, die in een café in de Greifswalderstrasze een kaartje zaten te leggen en daar tot hun stomme verbazing driehonderd stakers voorbij zagen trekken, verklaarden deze in een eerste opwelling voor volslagen gek. Voor de massa echter, eenmaal in beweging gekomen, golden andere normen, dan voor de enkelingen die nog niet met haar waren samen gesmolten of nimmer met haar samen zouden smelten.

"Gek!" Ja, zo moesten, op het eerste gezicht, voor hen, die zich rekenschap gaven van de enorme macht van staat en partij, wel al diegenen schijnen, die in Oost-Duitsland in opstand kwamen. Vandaar dan ook, dat de burgerman - getuige een reeks van uitlatingen in kapitalistische bladen - datgene wat in de zomer van '53 in de Sowjetzone van Duitsland geschiedde voor volslagen onmogelijk had gehouden. Algemeen werd in het burgerlijke kamp de opvatting gehuldigd, dat onder een systeem gelijk het bolsjewisme, geen massabewegingen kunnen voorkomen. Twee Duitse geschiedkundigen, Gerhard Ritter en Walter Görlitz, verkondigden haar nog eens nadrukkelijk, uitgerekend in dezelfde week, dat de Juni-opstand uitbrak.

HET "ONGELOOFLIJKE" Velen dachten, dat de heldhaftigheid die voor een eventueel verzet tegen dit systeem vereist werd, nimmer door de massa zou kunnen worden opgebracht. Een verzet van de arbeiders tegen de bolsjewistische klasse-heerschappij, van een hoogte en intensiteit als op de 16e, de 17e en volgende dagen van Juni inderdaad het geval was, achtte men "ongelooflijk". Dat dit ongelooflijke inderdaad in Duitsland geschied is, komt omdat de massa - zoals Rosa Luxemburg al eens heeft opgemerkt - steeds in staat is anders te worden dan zij zich voordoet en altijd dát is, wat de historische omstandigheden van haar maken. De massa's bergen een oceaan van mogelijkheden in zich en kunnen vandaag volkomen onverschillig en bewegingloos zijn, om morgen zich te verheffen en de grootste heldhaftigheid ten toon te spreiden. Daarom - zo betoogt zij - moet men niet afgaan op de heersende stemming bij de massa's, maar rekening houden met de staalharde wetten der ontwikkeling.

Deze wetten tonen de onvermijdelijkheid van de strijd tegen de kapitalistische maatschappijverhoudingen, tegen de

onderdrukking en uitbuiting, tegen de door de loonarbeid geschapen levensomstandigheden der arbeidersklasse, in volle scherpste aan. Omgekeerd echter worden in een opstand, in een revolutionaire massa-actie, deze ontwikkelingswetten bloot gelegd, wordt bij een dergelijke beweging onbarmhartig afgerekend met tal van illusies en tal van sprookjes, die, omtrent de klasse-worsteling van het proletariaat, nog in de hoofden van velen rondspoken.

SPONTANE STRIJD Algemeen verbreid - ondanks enige historische verschijnselen, die in gans andere richting wijzen, - is de opvatting, dat voor de proletarische omwenteling de massa's tevoren machtige organisaties moeten hebben geschapen met een vastbesloten leiding, die de parolen formuleert en de marsroute's aangeeft; de opvatting, dat deze organisaties en deze leiding de massa's eerst tot daadwerkelijk verzet kunnen brengen, tot de beslissende, alomvattende strijd, die de macht van de heersende klasse zou kunnen breken....

De opstand der Oost-Duitse arbeiders in Juni 1953 heeft - nog eens opnieuw, voor ónze tijd, nadat andere opstanden dat voorheen reeds hebben gedaan - dergelijke opvattingen verwezen naar het rijk der fabelen. Zonder dat zij daartoe door bepaalde organisaties werden opgewekt zijn de massa's in beweging gekomen. Het had trouwens ook niet anders gekund, omdat eventuele organisaties, die dit zouden hebben moeten doen, eenvoudig niet bestonden. Leuzen, parolen, resoluties, die de arbeiders een aanwijzing zouden hebben kunnen geven hoe te handelen, ontbraken. Er viel geen spoor te bekennen van ook maar iets, dat op een leiding van buiten en bovenaf leek....

"Er was helemaal geen plan, alles kwam spontaan. De arbeiders van aangrenzende fabrieken wisten van elkaar niet wat ze deden, totdat ze met elkaar optrokken." Dat verklaarde na afloop van de beweging een arbeider, die deelnam aan de strijd in de A g f a - filmfabriek in Wolfen bij Bitterfeld.

"Wij hebben de Lustgarten bereikt, het doel van onze mars, en niemand kan zeggen, wat er verder moet gebeuren. Er is niet de minste organisatie." Zo schildert een Berlijner, die mee marcheerde in één der vele stoeten, die door de straten van deze stad trokken, later zijn belevenissen.

"Wij wilden op de Theaterplatz een demonstratie houden.

Aan andere praktische handelingen dachten wij niet. Het was een roes. De eenvoudigste en dringendste zaken vergaten wij". Aldus een inwoner van Dresden.

"Het is een catastrofe, dat er geen organisatie of iets dergelijks was. Wij in deze omgeving zijn allemaal mensen, die nog nooit een staking of iets dergelijks hebben meegemaakt. Wat er gebeurd is, dat is allemaal zo voor de vuist weg ondernomen. Wij hadden geen verbinding met steden en andere bedrijven. Wij wisten niet wat wij beginnen moesten. Het is zo, dat wij blij waren, dat het zover gekomen was. Men zag alleen nog maar blijde, opgewonden gezichten bij de menigte, want iedereen dacht: nu is het zover, nu worden wij van de knechtschap en het juk bevrijd." Met die woorden vatte een fabrieksarbeider ergens uit de Russische zone zijn ervaringen samen. En een ooggetuige uit Halberstadt vertelde:

"Alle acties kenmerkten zich overal door spontaniteit, alles was geïmproviseerd, anders zou alles wel beter hebben geklopt"....

Dat zijn maar enkele uitspraken, maar zij zouden met tientallen vermeerderd kunnen worden. Alle deelnemers aan- en ooggetuigen van de gebeurtenissen, voor zover zij in staat zijn geweest mededelingen hierover te verstrekken, stemmen daarin met elkaar overeen, dat de Juni-opstand der Oost-Duitse arbeiders een s p o n t a n e b e w e g i n g v a n d e m a s s a is geweest.

BOLSJEWISTISCHE LEUGENS. Dat is een dodelijke slag voor alle theorieën, die gelijk de bolsjewistische, de noodzakelijkheid ener partij van beroepsrevolutionairen als wegbereidster der proletarische omwenteling zoeken te bewijzen. Een slag, die de bolsjewisten hebben trachten te pareren, door - na een veelbetekenend zwijgen van 48 uur overigens - de bewering op te stellen, dat wat in Juni '53 plaats vond, g é é . n . strijd van de arbeidersklasse is geweest, doch "een geruime tijd voorbereide samenzwering", een "terreur" van "door Adenauer, Ollenhauer, Kaiser en Reuter persoonlijk" (N.B.!) "geleide benden", een actie van "duizenden provocateurs" en "buitenlandse fascistische agenten", die "mislukte, dank zij't gezonden verstand der Berlijnse werkers"...

Brutaal leugenpak!

Zijt ge vergeten, hoe ge in uw eigen orgaan "Neues Deutschland" van 17 Juni '53 erkend hebt, dat de arbeiders

die op 16 Juni staakten, zorgvuldig van provocateurs en ongere elementen afstand namen?

Zijt ge vergeten, dat de opstand van Juni niet uit de lucht is komen vallen? Dat hij het hoogtepunt was ener beweging, die in de voorafgaande maanden onder de Oost-Duitse arbeiders steeds verder om zich heen greep? Dat weken vóór de 16e en 17e Juni reeds stakingen uitbraken in Eisleben, Finsterwalde, Fürstenwalde, Chemnitz-Borna en andere plaatsen? Stakingen, waarbij d e z e l f d e eisen naar voren kwamen, als in Juni werden opgesteld door de honderdduizenden die door de straten stroomden? Stakingen, waarvan gij nooit beweerd hebt, dat zij door provocateurs zijn uitgelokt? Stakingen, die zó nauw met de latere beweging samenhangen, dat daardoor alleen al iedere "onthulling" over een z.g. "dag X, waarop de Oostduitse republiek ten val gebracht moest worden" als een fantastisch bakerpraatje wordt ontmaskerd?

Wat bazelt ge, "dat 95% der betogers en demonstranten in Berlijn uit de westelijke sectoren dezer stad afkomstig was"? Werd niet juist in O o s t - Berlijnse bedrijven en O o s t - Berlijnse proletariërs wijken een aanzienlijke reeks arrestaties verricht? En had uw eigen blad "Neues Deutschland" niet juist de dag voordat dit geschiedde geschreven, dat in die OostBerlijnse proletariërs wijken de nuchtere arbeiders woonden, die zich n i e t provoceren lieten? Als gij werkelijk wilt volhouden, dat de demonstranten uit de westelijke sectoren stamden, dan zult gij moeten toegeven, dat in de OostBerlijnse arbeidersbuurten onschuldigen werden gearresteerd, dat onschuldigen tot langdurige tuchthuisstraffen en soms zelfs ter dood werden veroordeeld. Als gij daarentegen de gearresteerden voor "schuldig" houdt, dan blijft er weinig over van hetgeen gij omtrent de herkomst der betogers hebt beweerd.

En waarin bestaat in het laatste geval de schuld der gewonnenen? Durft gij te ontkennen, dat gij in uw eigen kranten, in de "Vorwärts" van 22 en "Neues Deutschland" van 23 Juni, hebt geschreven, dat op de bouwwerken aan de Stalin-alley, waar practisch alleen leden van uw partij werken, in de kabelfabriek van Köpenick en in het hele district Leipzig d o o r d e a r b e i d e r s g e k o z e n stakingsleidingen functioneerden? Durft gij openlijk te erkennen, dat het kiezen van een eigen stakingsleiding en 't zich laten kiezen in een stakingsleiding de enige "misdad"

is, waaraan tientallen der veroordeelden zich hebben schuldig gemaakt?

Kunt gij betwisten, dat gij op 21 Juni '53 in de "Berliner Zeitung" hebt geschreven, dat de "provocateurs" gekleed waren in "cowboyhemden", maar dat gij op 24 Juni '53 in de "Tägliche Rundschau" hebt beweerd, dat de "westelijke agenten en spionnen" zich "als bouwvakarbeiders hadden vermomd"?....

GEEN ANDERE KEUS. De Bolsjewisten hebben zich in hun eigen leugens verstrikt. Maar er bleef hun geen andere keus, geen andere mogelijkheid over. Zij moesten om de gebeurtenissen in Oost-Duitsland te verklaren wel naar de "provocatie-theorie" grijpen. Als bolsjewisten verstaan zij niet, dat de massa-actie der Oost-Duitse arbeiders uit de staalharde wetten der maatschappelijke ontwikkeling voortvloeide. Als bolsjewisten verstaan zij niet, dat de maatschappelijke orde, die zij vertegenwoordigen, evenzeer naar de proletarische revolutie drijft als het kapitalisme in West-Europa en de Verenigde Staten. Van de arbeidersklasse gescheiden door een afgrond, gelijk elke heersende laag, bevangen in waandenkbeelden over hun eigen maatschappij-verhoudingen, verkondigen zij, dat het bolsjewisme, bolsjewisme is, in het belang van het proletariaat. Met die frase verdedigen zij de economische uitbuiting, bemantelen zij de klassenscheiding en praten zij de onderdrukking goed van elk proletarisch verzet. Van hun positie uit bekeken moest de opstand in Juni wel een van buiten af ontstane en ontwikkelde actie lijken, inplaats van een massa-beweging, die gehoorzaamde aan eigen wetten.

DE WETTEN DER MASSABEWEGING Niets heeft er zo zeer toe bijgedragen op de wetmatigheid der Oost-Duitse gebeurtenissen een helder licht te werpen, dan de omstandigheid, dat men daarbij de arbeiders zulk een menigte vormen van strijd zag toepassen. Vrijwel alle bekende, voor aanwending op grote schaal zich lenende verzetsmiddelen van het proletariaat werden na, en naast elkaar gehanteerd. De staking, de betoging, de massa-staking, de bedrijfsbezetting, zij wisselden elkander af en volgden elkaar op, met dien verstande, dat met de regelmaat van een klok elke strijdmethode plaats maakte voor een van hoger orde, zodra de beweging een bepaalde trap van ontwikkeling had

bereikt of zodra mogelijk neder waren uitgeput, die aan die speciale vorm van actie waren verbonden.

Aan het begin van de schokkende en dramatische gebeurtenissen waarover wij in deze bladzijden spreken stonden de opgewonden discussies, die in het prille voorjaar, in April en Mei '53, in diverse Oost-Duitse bedrijven werden gevoerd. In sommige plaatsen, zoals Zeitz, Leipzig, Wilhelmsruh en Jena, bleef het daarbij. Maar elders gingen de arbeiders 'n stap verder. In Roszlau uitte men openlijk zijn afkeuring over de politiek van de bolsjewistische partij en de regering. In een reeks van plaatsen - wij hebben enkelen daarvan al genoemd - legde men de arbeid neer. Discussie zonder meer, discussie met een politiek protest, staking: men ziet hier reeds drie verschillende treden van een trap, die geleidelijk aan werd bestegen....

Bij deze staking was telkens slechts een betrekkelijk gering aantal arbeiders betrokken. Zij waren kort van duur en braken niet gelijktijdig uit. Maar de achtergrond ervan en het tempo, waarmee zij achter elkaar, dan weer hier, dan weer daar in de Russische zone opvlamden, bewijzen dat zij stuk voor stuk momenten, stuk voor stuk onderdelen waren van een algemene stakingsbeweging.

UITBREIDING. Pal vóór de 16e Juni nu, voltrekt zich een diepe en principiële verandering. Het conflict, dat op 12 Juni op het bouwwerk C-Zuid aan de Berlijnse Stalinallee ontstond, lijkt nog in alle opzichten op de conflicten der voorafgaande weken. De 16e Juni echter komt de beweging in een nieuwe fase. De verspreide acties waaruit zij was samengesteld, hebben - zichtbaar althans - geen enkel resultaat gehad. De bouwvaklieden van blok 40, die op die dag aan de Stalinallee hun troffel en hamer neersmijten, beseffen, dat hun kracht gelegen is in hun aantal, dat zij er naar moeten streven andere kameraden in hun actie te betrekken. De noodzakelijkheid de strijd zoveel mogelijk uit te breiden, noodzakelijkheid, die elke ernstige worsteling van de arbeiders direct met zich brengt, staat hen levendig voor de geest.

Weer is het precies hetzelfde, dat hen tot handelen drijft: de sociale ellende, de verscherpte uitbuiting, de loodzware druk van de loonsverlagingen. Maar de vorm van hun verzet is ditmaal anders.

"Eerst harder werken, dán pas een menswaardiger bestaan!",

die woorden, hen 's morgens vroeg toegebeten door een vertegenwoordiger van de bouwleiding, zijn de vonk, die het kruitvat in de lucht doet vliegen. Dáár stromen zij al de steigers af; daar marcheren zij al door de Stalinallee, naar andere bouwwerken om hun collega's te bewerken. Op de Küst-riner Platz staat het gebouw van het bolsjewistische dagblad "Neues Deutschland" wegens restauratiewerkzaamheden in de stellingen. Een ooggetuige vertelt:

"Met ongeveer vijftien man uit onze stoet ging ik de ladders op. Horen jullie eens, zijn jullie het eens met de gang van zaken? En reeds legde de eerste zijn troffel neer. Het volgende ogenblik trilden de ladders onder het gewicht der werkers. Emmers rolden onderste boven, gereedschap kletterde op de planken en wéér was onze stoet met honderd man versterkt."

MASSA-BETOGENGEN. En onweerstaanbaar golfde de beweging verder. De poging van een kleine, geïsoleerde stakingsactie een omvangrijker stakingsactie te maken, had niet alleen succes, maar bracht de strijd tegelijkertijd nog een tweede stap vooruit: hij ontwikkelde zich tot betoging, tot betoging van de massa. Niet langer marcheerden slechts de bouwvakarbeiders van de Stalin-allee, maar het proletariaat rukte op door de straten van Berlijn.

Eerst sluiten enkele duizenden zich bij de eerste stakers aan. Dan wordt de menigte snel groter. Al gauw verheffen zich de eerste spandoeken boven de deinende hoofderzee. Weldra schallen ook de eerste spreekkoren tegen de gevels: "Wij zijn arbeiders geen slaven! Kameraden, sluit je aan!"

Als men de Alexanderplatz bereikt zijn het reeds meer dan tienduizend. Vele tienduizenden zijn het als men over de Unter den Linden trekt en de Leipzigerstrasse inzwenkt, naar de regeringsgebouwen....

Wat deze massa-beweging, deze massa-betogingen, bewerkstelligen, is hetzelfde, wat steeds in de geschiedenis van de proletarische klassenstrijd door betogingen der massa tot stand gebracht is. Met één slag - en daarin ook ligt haar voornaamste betekenis - verenigt zij de in allerlei groepen en afdelingen, ja in miljoenen individuen gesplijte arbeidersklasse tot één geheel. Zij onthult, zowel aan de arbeiders zelve als aan hun vijanden de diepste grondslagen van de macht van het proletariaat: zijn aantal en zijn juist op dat moment verwezenlijkte - eenheid.

"De betoging", schreef Henriëtte Roland Holst in haar brochure over de strijdmiddelen der sociale revolutie, "herschepet de dode wateren der futloze eenlingen in de klotsende, woelige zee der actief-opdringende menigte, die verbaasd en verrukt haar eigen peilloos begeren, haar peillooze kracht en stoutmoedigheid ervaart. Vandaar het grenzeloze zelfvertrouwen, de uittartende durf, de opgetogen dronkenschap waarmee spontane massale betogingen hun deelnemers plegen te vervullen. Het schijnt dan de eenling toe, of aller kracht in zijn eigen hoofd en leden gevaren is."

GRANIETEN EENHEID. Precies zo was het in Oost-Berlijn en overal in de Sowjetzone, waar de proletariërs in reusachtige menigten optrekkend, hun eisen en verlangens kenbaar maakten. Door die betogingen werden zij eerst recht tot een werkelijke m a s s a, tot een waarlijke, tot een granieten eenheid samengesmeed.

"De arbeiders stonden verbaasd van hun eigen moed", vertelt iemand, die aan de demonstraties in de Leipzigerstrasse deelnam. Een ander verklaarde: "Toen ik de avond van de 16e Juni thuis kwam, was mijn enige gedachte: hopenlijk zijn wij morgen sterk genoeg en hopenlijk doet iedereen mee. In de nacht van de 16e op de 17e Juni is het mij duidelijk geworden, dat ik strijden moet, wat ook de gevolgen zullen zijn, en dat wij allen zullen moeten strijden, totdat wij het klaargespeeld hebben. Ik geloof, dat met mij alle demonstranten zo hebben gedacht. De 16e Juni heeft ons allemaal veranderd."

En op hetzelfde moment, dat deze verandering zich voltrok en de betogingen daarmee het hoogste bereikt hadden wat er met hen te bereiken viel, stond deze massa voor de noodzakelijkheid de openlijke aanval, de openlijke opstand te beginnen tegen haar onderdrukkers. Toen de massa als massa ten tonele verscheen, werd zij meteen gedwongen als massa te h a n d e l e n. Daarmee trad de beweging in haar volgende, in haar r e v o l u t i o n n a i r e fase. Onmiddellijk begon zij ook alle a s p e c t e n te vertonen van de proletarische revolutie.

NIEUWE ORGANEN, De noodzaak "als massa te handelen" plaats-
NIEUWE LEIDERS. te de arbeiders tevens direct voor de dwingende noodzaak voor dat handelen de organen en organisaties te scheppen. Hoe onjuist de bolsje-

wistische theorie der "beroepsrevolutionairen" ook moge zijn, hoe verkeerd ook in de practijk telkens weer het denkbeeld blijkt te wezen, dat alleen straf-georganiseerde partijen of vakverenigingen de massa in beweging, in opstand kunnen brengen, niet minder gevaarlijk is het uit het altijd weer spontane karakter van grote revolutionaire massa-bewegingen af te leiden, dat de proletarische omwenteling het z o n d e r organisatie zou kunnen stellen.

Men behoeft slechts naar de Oost-Duitse gebeurtenissen te zien, om direct het bewijs geleverd te krijgen van het tegendeel. Daar verscheen de eis tot organisatie direct uit de opeenvolgende momenten, uit de achtereenvolgende fasen van het revolutionaire ontwikkelingsproces zelf. Niet de organisatie schept de revolutie - zo leert de opstand der arbeiders in Oost-Duitsland -, omgekeerd: de revolutie schept de organisatie.

In de voorafgaande bladzijden hebben wij deelnemers en ooggetuigen van de Oost-Duitse opstand aan het woord gelaten, die over de afwezigheid van leiding en organisatie spraken. Hun woorden hebben kennelijk betrekking op het allereerste beginstadium van de beweging. Toen deze echter een bepaalde hoogte had bereikt - en dat was al onmiddellijk na de massa-betogingen van de 16e het geval - traden tot dusver niet bestaande organisaties op. Schijnbaar ontstonden zij als bij toverslag en uit het niets. In werkelijkheid werden zij gevormd op het initiatief van nieuwe, geheel onbekende leiders, die zelf misschien het meest zich verwonderden over hun optreden, maar die plotseling gegrepen werden door wat geschiedde en op de voorgrond werden geschoven toen in de smeltkroes der gebeurtenissen het bewustzijn van allen werd gerevolutioneerd.

VOOR DE MICROFOON. Toen om 12 uur 's middags op de 17e Juni in het door de golf van staking en verzet meegesleepte Görlitz aan de Neisse de opstandige massa zich meester maakte van de luidspreker-installatie van de stadsomroep, verschenen meteen de eerste redenaars voor de microfoon. Twintigduizend mensen luisterden naar hen. De geluidswaergave was slecht. Maar in bonte rij spreken ze na elkaar: arbeiders van de grote wagonfabriek Lwa arbeiders uit andere fabrieken, handwerkslieden, een caféhouder, een architect, kantoorbedienden en dan steeds weer arbeiders. De meesten hunner hebben nog nooit in hun leve

voor een microfoon gestaan. Maar hun geestdrift en hun vreugde dat zij dit ogenblik mogen beleven, helpt hen over al hun remmen heen. Zij staan tegenover duizenden en zij spreken.

In Maagdenburg speelde op de avond van de 16e Juni de musicus K. in wit overhemd en zwarte rok "Die Fledermaus" van Johann Strauss voor een uitverkochte opera. De volgende morgen voerde deze man, die zich nog nooit met politiek bemoeid had, de opstandige werkers aan in deze Midden-Duitse stad. Twee dagen later zag hij zich genoodzaakt om naar West-Berlijn te vluchten.

De 34-jarige Richard S. uit Dresden leidde de stakers en demonstranten van fabriek naar fabriek om het desbetreffend personeel te bewegen zich bij de actie aan te sluiten. In de machinehallen sprong hij op de draaibanken, riep en zwaaide met zijn armen tot de drijfriemen tot stilstand kwamen. Dan vloeiden de woorden als vanzelf haast uit zijn mond: "Hebben jullie van de helden der Stalinallee gehoord? Wij mogen ze niet in de steek laten. Kom mee de straat op!" Hij en twee anderen vormden het Revolutionnaire Comité. Elke vrachtauto die zij tegenkwamen werd aangehouden. Elke chauffeur werd overreed om te draaien en mee te doen. Wel dra beschikte hij over een mobile afdeling, die om 11 uur 's morgens al 15.000 mensen vervoerde.

"Ik voelde mij als herboren", vertelde S. later. "Ik stuurde vijftig wielrijders uit om het radio-station te bezetten...." In Dresden mislukte deze poging. In Halle slaagde zij wél. Dáár werd de stedelijke zender doordertig opstandige arbeiders bezet en bewaakt. Zij zorgden er voor, dat de bekendmakingen van de centrale stakingsleiding in de aether kwamen.

MASSA-STAKING. Stakingsleidingen - niet van de bolsjewistische vakbonden der FDGB, maar uit de strijdende arbeiders voortgekomen, door de actie voerende arbeiders gekozen stakingsleidingen - ontstonden praktisch overal. Dit, omdat de beweging niet alleen de vorm der betoging aannam, maar tevens en tegelijkertijd de vorm van de massa-staking, waarvan eens Rosa Luxemburg zei, dat zij "de bewegingsvorm der proletarische massa, de verschijningsvorm van de proletarische strijd in de revolutie" is.

Het ontstaan van die stakingsleidingen sprak ook volkomen vanzelf. Om te k u n n e n betogen moest men de ar-

beid neerleggen. Omgekeerd: overal waar betogingen plaats vonden, trokken de arbeiders naar die bedrijven, waar aarzelende klassegenoten nog niet in de actie waren betrokken. De stakers werden tot betogers en de betogers stimuleerden de stakingsactiviteit. Het is niet zó geweest, dat als bij toverslag, door een "wonder" overal tegelijk, op hetzelfde moment de bedrijven stil stonden. Dat op de 17e Juni de massa-stakingen tot een a l g e m e n e staking uitgroeiden en ineenvloeiden, is het resultaat van de slag, die de moedigste en meest bewuste delen van het Oost-Duitse proletariaat om het bewustzijn van hun makkers leverden. En doordat de massa-stakingen steeds in omvang toenamen - en omdat dit het resultaat van de klassenstrijd was - kregen zij voortdurend revolutionairder gedaante. Daardoor plaatsten zij van moment tot moment het probleem van de macht scherper op de voorgrond. Om te voorkomen, dat hun eenheid zou worden verbroken, de uitbreiding van hun strijd tot staan zou komen, werden de stakingsleidingen van uur tot uur genoopt tot het nemen van nieuwe maatregelen, die ieder voor zich de strekking hadden de beweging een schrede voorwaarts te brengen en wéér op een hoger plan te heffen.

Dit proces kon men het zuiverst waarnemen in die delen van Oost-Duitsland, waar men de meeste industrie vindt, 't proletariaat het talrijkst en het dichtst opeengepakt is.

"Het zwaartepunt van de industrie in de oostelijke zone", aldus het Duitse tijdschrift "Der Monat", "ligt in het Midden-Duitse bruinkoolgebied. Hier, in Halle, Wolfen, Merseburg, Bitterfeld, Leuna, Schkopau, lagen ook de brandpunten van de opstand.... Hier ontwikkelden zich uit de spontane volksbeweging de eerste organisaties, die leiding gaven, die voor korte tijd inderdaad de uitvoerende macht in handen namen en die op den duur het regerings-systeem ten val zouden hebben gebracht...."

INITIATIEF-COMITÉ'S. In H a l l e werd om half twee 's middags op een vergadering, in een der fabrieken gehouden, bijeenkomst waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van de stakingsleidingen van bijna alle bedrijven, een r a a d gekozen, die zich "Initiatief-comité" noemde. Deze raad besloot één der kranten van Halle te bezetten om daar een manifest te laten drukken. Het plan gelukte aanvankelijk, maar moest worden opgegeven, toen achter de rug van de arbeiders om de geheime

bolsjewistische politie werd gewaarschuwd. Het was ook deze raad, die de algemene staking proclameerde....

In M e r s e b u r g drong het centrale stakingscomité er op aan, dat de arbeiders in de bedrijven zouden terugkeren om dáár hun strijd te voeren. In de Buna-Werken, de grote fabrieken voor synthetische benzine, is dat ook gebeurd....

B i t t e r f e l d beleefde in de middaguren van de 17e Juni een schouwspel als nooit tevoren. Uit de fabrieken in de omgeving kwamen de arbeiders in brede colonnes, in hun werkpakken, aangemarcheerd, monteurs en kompels, velen hunner zwart van kolenstof en roet. In de stad heerst een stemming als op een volksfeest. De voorzitter van het stakingscomité spreekt op het "Plein van de Jeugd". Dan wordt bekend, dat de Volkspolitie enige arbeiders heeft gearresteerd. Het stakingscomité besluit daarop de gehele stad te bezetten. Als dat geschied is oefent het stakingscomité in Bitterfeld de macht uit. De ambtenaren moeten voortgaan met hun werk, de brandweer krijgt de opdracht, de propaganda-biljetten der bolsjewisten te verwijderen. En in tussen treft het stakingscomité zelf voorbereidingen voor het uitroepen van de algemene staking in de ganse Russische zone.

In R o s s l a u aan de Elbe geschiedde iets dergelijks. Daar waren de arbeiders eveneens korte tijd heer en meester van de stad....

STRIJD TEGEN HOGERE NORMEN Voor de zoveelste maal in de geschiedenis bewees de arbeidersklasse over welke krachten zij beschikt, welke macht zij ontplooien kan, wanneer zij eenmaal in beweging komt en haar boeien slaakt. Deze krachten werden ditmaal opgeroepen door de z. g. "normverhoging", een feitelijke loonsverlaging, die overigens slechts de druppel vormde, die de lijdensbeker van het proletariaat deed overlopen. Geen revolutionnair enthousiasme, geen drang naar rechtvaardigheid of vrijheid is het geweest, die de opstand in de Sowjetzone heeft veroorzaakt. De strijd, die er tenslotte toe zou leiden, — dat de arbeiders, o.a. in het uraniugebied van Aue met tienduizenden tegelijk een ware veldslag met Russische troepen leverden, is hen opgedrongen door hun bestaansverhoudingen, door de steeds nijpender zorgen van elke dag.

Toen de arbeider Engelhardt op 16 April '53 op een be-

drijfsbijeenkoms in de hydraulische centrale van Zeitz bij Halle uitriep: "Wij willen als mensen leven, verder willen wij niets!", onthulde hij - onbewust - het geheim van de naderende klassebotsing, het geheim ook van elke prolétarische beweging.

Tegen de nieuwe "Normen", die b.v. hierop neerkwamen, dat een bouwvakarbeider, die voorheen 20 tot 24 (Oost-) Mark per dag verdienen kon, voortaan met 13 tot 16 Mark tevreden moest zijn, rees een storm van protest. Men streefde er naar de normverhoging afhankelijk te maken van een plaatsing in een hogere loonklasse. "Neues Deutschland" schreef daarop brutaalweg, dat zo iets "volkomen in strijd zou zijn met de belangen van de werkers". Maar deze werkers zélf hadden van hun belangen een geheel andere opvatting. En de strijd begon....

UITGELOKT? In het Westen - waar de bourgeoisie van het-geen Rosa Luxemburg de staalharde wetten der ontwikkeling noemde, evenmin iets begrijpt als de vertegenwoordigers van het staatskapitalisme doen achter het ijzeren gordijn, maar waar men er andere bakerpraatjes op na houdt dan de bolsjewisten - is de legende verbreed, dat 't conflict door de Oost-Duitse machthebbers zelf zou zijn uitgelokt. Povere redenering! De feiten spreken een gans andere taal.

Reeds bij de eerste stakingen, die, welke vóór de 16e Juni uitbraken, hebben de bolsjewisten alles gedaan wat zij konden om de arbeiders van hun acties terug te houden. Precies zo was het bij de staking, die op 12 Juni aan de Stalinallee uitbrak. "Functionarissen van de partij, de jeugdbond en de bedrijfsleiding", heeft een der stakers later over de gebeurtenissen van die dag verklaard, "mengden zich op handige wijze tussen ons en trachtten ons in kleine groepjes te splitsen... Een partijman sprak: Collega's hoor eens: staken, dat kan niet in een bedrijf, dat aan het volk behoort. Als jullie staken, staak je tegen je zelf!... Een der arbeiders noemde dat "gelul" en antwoordde: Wij staken niet voor ons plezier!" Precies zo was de gang van zaken op de 16e Juni toen - naar bouwvaklieden van de Stalinallee verteld hebben - de bolsjewisten eveneens hun uiterste best deden de staking en de demonstraties te verhinderen..

BITTERE NOODZAAK. Niet voor hun plezier, maar uit bittere noodzaak zijn de proletariërs van Oost-Duitsland in de strijd gedaan. En die bittere noodzaak bepaalde van moment tot moment de ontwikkeling hunner beweging. Op haar beurt schiep de zich ontwikkelende beweging voortdurend nieuwe noodzakelijkheden. Dat is trouwens het kenmerk van iedere klassenstrijd. Voor de arbeiders van alle landen is de Oost-Duitse opstand o.a. daarom zo belangrijk omdat hij dit zo duidelijk heeft laten zien. Elke fase der worsteling heeft haar eigen karakter, haar eigen problemen, haar eigen logica. Dáárom ook veranderen de eisen der arbeiders onophoudelijk. Want wat men het ene ogenblik als zodanig opstelt, beantwoordt het volgende ogenblik al niet meer aan de keiharde praktijk. Toen men over de Alexanderplatz marcheerde verlangde men de afschaffing der Normen. Maar als men in de Leipzigerstrasse voor de sombere regeringsgebouwen staat, tot massa is geworden en de eerste teugen der macht proeft, schalt de kreet "Weg met de regering!" tegen de vensters, waarvoor de geschrokken autoriteiten zich niet durven te vertonen. Als even later de onafzienbare menigte opnieuw optrekt langs de grauwe Berlijnse huizenzee, zweeft boven haar hoofden een oud proletarisch lied: "Op naar de zon naar de vrijheid!" Van dat moment af kon niet de minste twijfel meer bestaan omtrent het werkelijke klassekarakter der beweging. Vierentwintig uur later zou het opnieuw duidelijk geformuleerd worden, toen de spoorwegjongens van Maagdenburg op de goederenwagons schreven, dat zij "nóch voor Ulbricht, nóch voor Adenauer" waren....

De West-Duitse bondskanselier mocht in verband met de gebeurtenissen in de Sowjetzone over "een vereniging van Duitsland" spreken, politici in zijn omgeving mochten de opstand vooral als "een revolte tegen de bezetter" schilderen, de Oost-Duitse arbeiders zelf lieten er geen enkele twijfel over bestaan, dat hun beweging niet in de eerste plaats tegen de Russen, maar bovenal tegen de Oost-Duitse machthebbers was gericht. Zij waren klassenstrijders. Zij vochten tegen het staatskapitalisme in Oost-Duitsland, omdat zij als proletariërs de natuurlijke tegenstanders van het kapitalisme zijn.

TANKS. Tegen deze klassebeweging der arbeiders, tegen dit proletarische verzet, tegen deze massa-beweging der onderfden stond de regering Ulbricht-Grotewohl machteloos. Haar "Volkspolitie" was hetzij onbetrouwbaar, hetzij te zwak. Maar Russische troepen en Russische tanks redden haar het leven. Zoals eens de kozakken van Tsaar Nicolaas II onder een Semjonow in December 1905 de opstand der arbeiders in Moskou dempten, zo dempte de Russische Hoge Commissaris Semjonow in Juni 1953 de opstand in Oost-Duitsland. Sowjetsoldaten schoten in de betogingen, arbeiders werden vernorzd onder de rupsbanden der gevechtswagens, waartegen zij ongewapend een heldhaftige strijd leverden, een schitterend voorbeeld gevend aan hun makkers in alle landen..

Genoodzaakt door de omstandigheden wierp het bolsjewisme het masker af. Scherper en duidelijker dan ooit in het verleden het geval was trad de onverzoenlijke tegenstelling aan de dag, tussen het proletariaat enerzijds en de bolsjewistische dictatuur anderzijds. Nimmer tevoren heeft zulk een enorm aantal arbeiders in de praktijk ervaren, dat zij bij de worsteling voor hun bevrijding het bolsjewisme als een vijand op hun weg ontmoeten. Alleen dat reeds is een feit van enorm gewicht, daardoor alleen al kan de opstand in Oost-Duitsland een grote les voor het proletariaat worden genoemd.

De arbeiders in de Sowjetzone hebben die geleerd ten koste van onnoemelijk veel leed en ten koste van zware offers. De dodelijk geschrokken bolsjewistische heersers hebben met behulp hunner klasse-"justitie" een golf van terreur over het land gezwiept. De krachten, die in de Juni-gebeurtenissen zijn gewekt zullen zij daarmee echter nimmer kunnen uitroeien. De doodsklok van het bolsjewistische systeem is in Oost-Duitsland geluid. Tegen de serviele dienaren ervan richt zich onze haat. De getrapte, mishandelde en verslagen arbeiders daarentegen gelden onze gevoelens van bewondering en solidariteit.